

هنرش جمله بگفتی عیش را هم بگو!

آسیب شناسی ارزش یابی توصیفی از دید یک آموزگار

خسرو حسنعلی زاده

آموزگار دبستان شهید سلطان بیگی ماکو، آذربایجان غربی



پیشنهادها

با توجه به نواقص موجود در ارزش یابی توصیفی، که در این نوشته ذکر شد، راهکارهای عملی زیر پیشنهاد می شود.

۱. کارشناسان تعلیم و تربیت تربیتی اتخاذ کنند تا امتحاناتی نظیر آزمون های پیشرفت تحصیلی، تیزهوشان و غیره، در آموزش و پرورش حذف شوند یا این آزمون ها هم سو و هماهنگ با ارزش یابی توصیفی اجرا گردند تا یادگیرندگان مثل گذشته دچار اضطراب و فشار روحی نشوند.

۲. مسئولان امر برای توصیف عملکرد دانش آموزان باید از مقیاس های دقیق تری استفاده کنند تا هر دانش آموز به حق برای خود دست یابد و جایگاه علمی اش برای همگان به طور دقیق مشخص شود و دانش آموزان مستعد هم از بی عدالتی صحبتی به میان نیاورند.

۳. درباره ی ارتقای خودکار دانش آموزان (استفاده از تبصره و غیره) باید چاره های اساسی اندیشید و برای رسیدن به هدف های ایده آل آموزشی، به معلمان قدرت بیشتری داد.

۴. برگه ی گزارش های ارزش یابی تحصیلی (کارنامه ها) باید براساس انتظارات آموزشی و مطابق با اهداف مهم کتاب های درسی و با روال منطقی، تنظیم گردد تا بتواند واقعیات را به طور واضح بیان کند. نیز، در کارنامه ها هر درس، به خصوص «ادبیات» و «علوم اجتماعی» جداگانه و نه در کنار دروس دیگر ارزش یابی شود.

برخورداری از مقیاس ترتیبی چهارپله ای، در نشان دادن جایگاه واقعی فراگیرندگان از نظر درسی، نمی تواند روند واقعی پیشرفت دانش آموزان را به طور واقعی مشخص سازد.

۴. در این ارزش یابی، ارتقا یافتن یا نیافتن دانش آموزان ضعیف به عهده ی معلم و شورای مدرسه است ولی متأسفانه طبق دستورالعمل ها و ویرایش رایانه ای تنظیم شده توسط مسئولان ذی ربط در خصوص ارتقای خودکار از پایه ی اول تا سوم ابتدایی، دانش آموزان ضعیف، به ویژه در دروس پایه مانند «فارسی» و «ریاضی» بدون دخالت معلم ارتقا می یابند و در سال های بعد برای معلمان و اولیای خود و حتی سایر دانش آموزان در دروس بزرگی درست می کنند.

۵. برگه ی گزارش های ارزش یابی تحصیلی دانش آموزان (کارنامه ها) به دلیل وجود نقص در طراحی، پیشرفت وضعیت درسی دانش آموزان را نمی تواند به طور کامل توصیف کند؛ زیرا انتظارات آموزشی و اهداف نوشته شده در برابر هر ماده ی درسی در کارنامه ها در بعضی از موارد خیلی کم هستند و در بعضی مواقع اصلی ترین هدف ها را در بر نمی گیرند.

۶. در برگه ی گزارش های تحصیلی تعدادی از دروس مانند «املا»، «انشاء»، «بخوانیم» و «بنویسیم»، در یک بند با فهرست کردن تعداد اندکی از انتظارات آموزشی ارزش یابی می شوند به همین دلیل، نمی توان به نتایج این ارزیابی ها چندان امیدوار بود.

هدف با وسیله (یادگیری با امتحان) هم چنان پابرجاست و هنوز آن خشونت های پنهانی که جلال آل احمد به وجود آن ها در روند تعلیم و تربیت ما اشاره کرده است، به سان علف های هرز و خودرو گرد بوستان های علمی ما پیچیده اند. با نظر به اهداف ارزش یابی توصیفی، متأسفانه دانش آموزان با مجوز وزارت آموزش و پرورش در آزمون هایی چون پیشرفت تحصیلی، تیزهوشان و غیره شرکت و همواره نتیجه مداری را تعقیب کرده و در مسیر نظام ارزش یابی سنتی گام برمی دارند.

۲. ارزش یابی سنتی به عنوان ارزش یابی ملاک مدار و هنجارمدار یاد می شود که با مقیاس فاصله ای (کمی یا صفر تا ۲۰) رقابت بچه ها را تشدید و آن ها را وارد مسابقه ای اضطراب آور می کند. اما باید قبول کرد که نداشتن مقیاس دقیق نیز عوارضی دارد. از جمله این که دانش آموز ممتازی که به همه ی سوالات طرح شده، به طور صحیح و کامل پاسخ می گوید و با چشمانی باز همیشه ناظر آن است که دیگر هم کلاسی هایش در پاسخ گویی به سوالات شفاهی معلم یا در قسمت نوشتاری به اندازه ی وی دقیق نیستند، در موقع تحویل گرفتن کارنامه (گزارش پیشرفت تحصیلی) متوجه می شود که هیچ فرقی بین او و دیگران دیده نمی شود و این جاست که شاید نظام ارزش یابی را در عالم خود به استهزا می گیرد یا با جسارت از نوعی بی عدالتی آموزشی سخن به میان می آورد!

۳. این نوع ارزش یابی، با توجه به